

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ТА СПОЖИВАННЯ ЗЕРНА КУКУРУДЗИ

Савкіна В.М., Гончаров В.М.

Луганський національний аграрний університет

Дослідження умов збільшення експорту кукурудзи вітчизняного виробництва в поточному році, та визначення його значення в розвитку потенціалу України.

Ключові слова: експортний потенціал, вітчизняне виробництво, зовнішні ринки.

Постановка проблеми. В даний час кукурудза в Україні є експортно-орієнтованою культурою – із загального обсягу пропозиції якій понад 60% поставляється на зовнішні ринки. Поряд з цим, збільшення обсягів внутрішньої переробки української кукурудзи є одним з важливих напрямків її ефективної реалізації на тлі можливих складнощів з експортними поставками, обумовлених світовою кон'юнктурою і станом інфраструктури зернового ринку України.

Аналіз останніх досягнень та публікацій. За даними «Української зернової асоціації», за станом на 24 лютого 2014 р. з України з початку 2013/14 маркетингового року (липень-червень) експортовано 23,9 млн. т зернових і зернобобових культур (на 17 лютого – 23,3 млн. т), що на 36,7% більше, ніж на аналогічну дату у минулому сезоні. За даними Міністерства аграрної політики і продовольства, зокрема, за кордон поставлено 7,29 млн. т пшениці (у т. ч. 5,96 млн. т продовольчої), 2,14 млн. т ячменю, 14,23 млн. т кукурудзи. При чому в попередньому році у січні 2013 р. експорт зернових, за попередніми даними, склав 2,78 млн. тонн, у тому числі пшениці – 150 тис. т, ячменю – 86,4 тис. т, кукурудзи – 2,5 млн. т. Тобто спостерігається майже шестиразовий приріст експорту кукурудзи. Така динаміка потребує дослідження ситуації [2, 3, 9].

Основною метою статті є дослідження умов збільшення експорту кукурудзи вітчизняного виробництва в поточному році.

Основний матеріал. Кукурудза відноситься до культур багатостороннього використання. Зерно кукурудзи – важливий харчовий продукт, основний концентрований корм, а також важлива сировина для промислової переробки. Зріле зерно кукурудзи залежно від сорту чи гібриду містить приблизно 77% крохмалю, 2% цукру, 9% білка, 5% олії, 5% пентозану і 2% золи в розрахунку на суху речовину.

Організація наукового промислового використання кукурудзи перераховує більше 500 основних і побічних продуктів з кукурудзи, а також їх використання. Промислове використання кукурудзи можна розділити на 3 категорії: крохмалопаточної промисловості (мокрый помел), борошномельної (сухий помел) і бродильної промисловості. Подібна класифікація не є взаємовиключною, оскільки одна і та ж фірма може виробляти продукти крохмалопаточної, борошномельного та бродильного виробництва.

Основними харчовими продуктами борошномельної промисловості є кукурудзяна мука, крупа, кукурудзяні пластівці та ін. Борошномельне виробництво полягає у механічному розподілі зерна кукурудзи на його складові частини: оболонки, ендосперм і зародок. У звичайній борошномельній практиці борошно дрібного помелу використовується як складова частина бісквітної борошна, як наповнювач або речовина для різних ковбасних виробів або як заміна пшеничного борошна.

Головною сировиною для бродильної промисловості служать крохмаль і цукор. У розвинених країнах спиртова і бродильна промисловість займають четверте місце за обсягом споживання кукурудзи. Вони виробляють етиловий і бутилові спирти, ацетон, різні кислоти, гліцерин. Етиловий спирт або біоетанол можна отримувати з подрібненої кукурудзи, борошна або крохмалю.

Ринок глибокої переробки кукурудзи в Україні представлений поки, в основному, кукурудзяним крохмалем.

Загальна ситуація з виробництва та споживання кукурудзи така; порівняно з минулим періодом збільшиться загальне споживання зерна кукурудзи (щонайменше на 15% або на 1,2 млн. т.), її кінцеві запаси (на 37% або на 1,95 млн. т.) та експорт (на 35,3% або на 4,7 млн. т.). Обсяги загального споживання кукурудзи прогнозуються на рівні 9 млн. т., запаси на кінець маркетингового року – 2,77 млн. т. Експорт кукурудзи складе 18 млн. т., що забезпечить Україні 4 місце серед провідних світових експортерів.

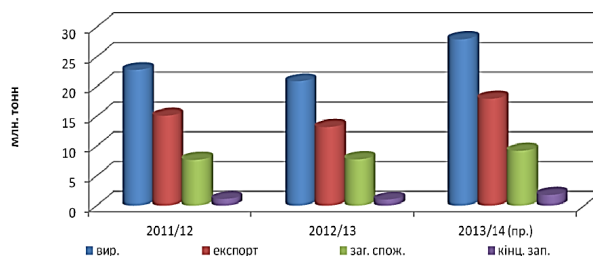

Рис. 1. Виробництво кукурудзи в Україні у 2011/12 – 2013/14 маркетингових роках (джерело – IGC)

Прогнозується, що у 2013/14 МР в Україні виробництво кукурудзи у порівнянні з 2012/13 МР збільшиться на 34% (на 7,1 млн. т.) та складе 28,0 млн. т. (за прогнозними оцінками Міжнародної ради по зерну) – 25,5 млн. т. (за прогнозними оцінками УкрАгроКонсалт). Зазначений обсяг виробництва забезпечить Україні 6 місце серед провідних світових виробників кукурудзи (3% від світового виробництва зерна кукурудзи) (рис. 1).

Щодо світових тенденцій, то за оцінками Міжнародної ради по зерну світове виробництво зерна кукурудзи в 2012/13 МР очікується на рівні 863 млн. тонн (на 14 млн. тонн або на 1,6% менше ніж в 2011/2012 МР), загальне споживання порівняно з минулорічним періодом зменшиться на 5 млн. тонн (на 0,6%) і складе 872 млн. т., кінцеві запаси також знизяться на 10 млн. тонн (на 7,6%) та становитимуть 121 млн. т., обсяги торгівлі залишаться майже на рівні минулого періоду – 96 млн. т. (рис. 1).

За прогнозами у 2013/14 МР світове виробництво кукурудзи порівняно з 2012/13 МР збільшиться

ся на 9,3% (на 80 млн. т.) та становитиме 943,2 млн. т. Збільшаться також її загальне споживання (на 5,2% або на 45 млн. т.), експорт (на 4,2% або на 4 млн. т.) та кінцеві запаси (на 22,3% або на 27 млн. т.). Обсяги загального споживання зерна кукурудзи прогноуються на рівні 917 млн. т., обсяги торгівлі на світовому ринку складуть 100,4 млн. т., запаси на кінець маркетингового року – 148 млн. т. (рис.1).

За 10 років кукурудза подорожчала в 3 рази, втім, як і інші сільгоспкультури. ООН вважає, що причиною тому є мода на біопаливо, переробляють сільгоспсировину на біоетанол, а потім його використовують як паливо для автомобілів. Приблизно 26-30% виробленої кукурудзи в США споживається для виробництва біоетанолу. У 2011 р. для цих цілей було використано понад 94 млн. т кукурудзи.

FAO – продовольча організація ООН вважає, що такий процес не веде до вирішення проблеми голоду в бідних країнах і закликає припинити переробку продовольчої продукції на паливо.

Така позиція FAO не сприяє прогресу – низькі ціни на продовольчу сировину не будуть стимулювати аграрні компанії до інвестицій у технології вирощування сільгоспкультур. Що відіб'ється на їх врожайності. Хімічні компанії не будуть вкладати гроші в розвиток екологічно чистих виробництв, у тому числі і в дослідження в області виробництва енергії і матеріалів з відновлюваних джерел. А людство з подвоєною швидкістю буде продовжувати спалювати залишилися в надрах Землі запаси традиційних енергоресурсів, генеруючи в атмосфері парникові та інші гази.

Встановлення курсу на використання сумішей бензину з біоетанолом може розширити щорічне внутрішнє споживання кукурудзи в Україні на 800 тис. т. До такого висновку прийшли експерти асоціації «Український клуб аграрного бізнесу», аналізуючи положення закону України № 4970-VI від 19 червня 2012 р. «Про внесення змін до деяких законів України щодо виробництва та використання моторних палив з вмістом біокомпонентів», які передбачають поетапне збільшення вмісту біоетанолу в моторних бензинах, вироблених та / або реалізуються на території України, передає прес-служба УКАБ.

Згідно з даним законом, прийнятим Верховною Радою 19 червня, в 2013 р. рекомендується вміст біоетанолу в бензині не менше 5%, в 2014-2015 рр. 5%-ное зміст стане обов'язковою, а з 2016 р. вміст біоетанолу має зрости як мінімум до 7%.

За оцінками експертів УКАБ, для забезпечення 5% вмісту біоетанолу в бензині Україні потрібно буде виробляти 320 млн. л біоетанолу щорічно. Як сировина для виробництва біоетанолу, швидше за все, буде використовуватися кукурудза. Враховуючи, що з однієї тонни зерна кукурудзи можна отримати 380-400 л біоетанолу, на покриття потреби в 320 млн л етанолу потрібно близько 810 тис. т зерна кукурудзи.

Наслідком такого кроку може бути не тільки зменшення енергозалежності України, а й підвищення стабільності на українському ринку кукурудзи, який зараз є переважно експортно-орієнтованим.

Додатковою перевагою, що формує ефект синергії від симбіозу аграрного комплексу та промислового виробництва є стимулювання розвитку галузі тваринництва, яка може використовувати побічний продукт виробництва біоетанолу (барди) в якості здешевленого концентрованого корму.

Спиртова барда – один з видів рідких кормів. Вона здавна використовувалася в годівлі тварин у господарствах прилеглих до спиртовироблюваним підприємствам. Кормова цінність барди коливається від 0,4 до 0,9 кормових одиниць в 1 декалітр барди в залежності від виду сировини Використання барди дозволяє заощадити близько 50 кг концентратів на 1 свиню на відгодівлі, що веде до зменшення витрат на корми при тому ж часі відгодівлі.

Висновки та пропозиції. Таким чином, збільшення обсягів внутрішньої переробки української кукурудзи є одним з важливих напрямків її ефектної реалізації на тлі можливих складнощів з експортними поставками, обумовлених світовою кон'юктурою і станом інфраструктури зернового ринку України. Використання кукурудзи при виробництві біоетанолу призведе не тільки до зменшення енергозалежності України, а й підвищення стабільності як на українському ринку кукурудзи, так і в галузі агропромислового виробництва в цілому.

Список літератури:

1. Анализ мирового рынка кукурузы и сырья для производства биоэтанола [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bio-energy.com.ua>.
2. АПК-Информ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apk-inform.com/ru>.
3. Департаменту сільського господарства США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.fas.usda.gov.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
5. Использование свежей барды на откорме свиней [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://soft-agro.com>.
6. Почему в Украине отсутствуют производства биоэтанола? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://additive.spb.ru>.
7. Производство биоэтанола создаст дополнительный спрос [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua>.
8. Производство и рынок биотоплива в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rtp.com.ua>.
9. Украинская зерновая ассоциация [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uga-port.org.ua.

Савкина В.Н., Гончаров В.Н.

Луганский национальный аграрный университет

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВА И ПОТРЕБЛЕНИЯ ЗЕРНА КУКУРУДЫ

Аннотация

Исследование условий увеличения экспорта кукурузы отечественного производства в текущем году, и определения его значения в развитии потенциала Украины.

Ключевые слова: экспортный потенциал, отечественное производство, внешние рынки.

Savkina V.N., Goncharov V.N.
Luhansk National Agrarian University

PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF CORN MANUFACTURE AND CONSUMPTION

Summary

The research of the terms of home-produced corn export increase in the current year, and the determination of its value in the development of potential of Ukraine.

Keywords: export potential, national manufacture, export markets.

УДК 005.21:005.51:005.52

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ СПОСОБОВ ПРЕДОТВРАЩЕННЯ ОШИБОК В ПРОЦЕСІ СТРАТЕГІЧЕСЬКОГО ПЛАНУВАННЯ НА ОСНОВЕ ЇХ АНАЛІЗА

Сагер Л.Ю., Титаренко Ю.В.
Сумської державної академії

Статья посвящена анализу существующих ошибок в процессе стратегического планирования и формирования на этой основе базовых мероприятий по уменьшению или нивелированию их негативного влияния.

Ключевые слова: стратегия, планирование, стратегические ошибки, мероприятия.

Постановка проблемы. Для большинства украинских предприятий стратегическое планирование по-прежнему остается теоретической концепцией. На практике данную технологию использует относительно небольшой процент из них. Естественно, у одних это получается лучше, у других – не так хорошо, как хотелось бы.

Многие компании к этому подтолкнула жизнь в условиях кризиса. Если до недавнего времени отрасль отлично развивалась, то организации, работающие в ней, зачастую вообще не обращали внимание на данную технологию. Мысль о том, что завтра будет не так, как сегодня, посещала умы далеко не всех «топов». Столкнувшись же с последствиями кризиса, многие осознали необходимость стратегического планирования, но произошло это довольно поздно.

Анализ последних исследований и публикаций. Проблеме стратегического планирования уделено большое внимание в западной литературе (Р. Акоф, И. Ансофф, К. Боумэн, А.А. Томпсон и А.Дж. Стрикленд и др.), но, к сожалению, в нашей стране долгое время не уделялось должного внимания данной проблеме. Необходимость появления учебных пособий по планированию была вызвана преобразованием централизованного планирования в систему государственного регулирования. Это потребовало кардинального пересмотра всех элементов системы внутрифирменного планирования.

Формулирование целей статьи. Основная цель статьи состоит в том, чтобы раскрыть содержание процесса стратегического планирования на предприятии. Автора по-новому представили классификацию ошибок, которые могут привести фирму к потере капитала или краху.

Изложение основного материала. Существует множество подходов к теории стратегического планирования. Например, З.Е. Шершнева [1], под стратегическим планированием понимает явление и процесс предвидения будущего и подготовки к будущему, которое трактуется достаточно широко: как интегральный процесс подготовки и принятия решений типа; как формулировка целей и определение путей их достижения; как обеспечение

подготовленности предприятия для конкурентной борьбы на рынках и т.д. В течение долгого периода времени стратегическое планирование было свойственно только крупным международным холдингам и концернам. На данный момент, стратегическое планирование – это одна из функций управления, которая представляет собой процесс выбора целей организации и путей их достижения [3].

В своем исследовании под стратегическим планированием мы будем понимать выработку стратегии с помощью комплекса формализованных процедур, которые направлены на построение как модели будущего компании, так и программы перехода из текущего состояния к этой модели [2].

В целом, эффективность системы стратегического планирования определяется тем, что она:

- 1) обеспечивает комплексный взгляд на предприятие и на его внешнее окружение;
- 2) облегчает принятие стратегических решений на основе использования специальных понятий, методов и подходов к сбору и обработке информации;
- 3) обеспечивает координацию и коммуникация;
- 4) помогает реализовывать стратегический выбор и реализовывать стратегию;
- 5) дает возможность предвидеть тенденции развития бизнеса.

Анализ показывает, что большинство предприятий имеют тенденцию придерживаться определенной стратегической ориентации в течение 15-20 лет, прежде чем принять существенные изменения в направлении развития. Обычно необходим некоторый шок, для того чтобы у менеджера появилась серьезная мотивация для пересмотра позиций предприятия. Стимулировать стратегические изменения могут, например, такие события:

- смена руководства предприятия;
- угроза смены собственника или поглощение предприятия;
- осознание менеджерами необходимости «прорыва» в процессе функционирования предприятия, в случае если это не выходит на ожидаемые результаты.

Соответственно эффективная система стратегического планирования как один из базовых эле-